

Fazileti ve Hükümü

hz. peygamber cemaatle namazı teşvik sadedinde cemaatle kılınan namazın, tek başına kılınan namazdan **yirmi yedi veya yirmi beş** derece daha faziletli olduğunu belirtmiştir. (buhârî, “ezân”, 30; müslim, “mesâcid”, 42). kendisi de hayatı boyunca cemaate namaz kıldırması, hastalandığında ise cemaate katılarak ebû bekir'in arkasında namaz kılmıştır.

cuma namazı dışında en kuvvetli cemaat, sabah namazının cemaati, sonra yatısı namazının cemaati, sonra ikinci namazının cemaatidir. ebû hüreyre'den rivayet edildiğine göre hz. peygamber şöyle buyurmuştur: **"insanlar ilk safın sevabını bilselerdi, ön safta durabilmek için kura çekmekten başka yol bulamazlardı. namazı ilk vaktinde kılmanın sevabını bilselerdi bunun için yarışarlardı. yatısı namazı ile sabah namazının faziletini bilselerdi, emekleyerek de olsa bu namazları cemaatle kılmaya gelirlerdi"** (buhârî, “ezân”, 9, 32; müslim, “salât”, 129, 131).

cemaatle namaz kılmanın önemine dair bu ve benzeri hadislerden ve ilgili âyetlerden hareketle hanbelîler, cemaatle namaz kılmanın erkekler için **farz-ı ayın, şâfiîler de farz-ı kifâye** olduğunu söylemişlerdir. hanefî ve mâlikîler'e göre ise, cuma namazı dışındaki farz namazları cemaatle kılmak, gücü yeten erkekler için **müekked sünnettir**. kadınların, hastaların, çok yaşlı kimselerin ve kötürümlerin ise cemaatle namaz kılmak için mescide gitmesi gerekmez.

Kadınların Mescidlere Gitmeleri ve Saf Düzeni

hz. peygamber kadınların mescide gelebileceklerini, ancak evdeki ibadetlerinin daha üstün olduğunu çeşitli vesilelerle dile getirmiştir. hz. peygamber döneminde kadınların sabah namazına gittiklerine dair rivayetler yanında, hz. peygamber'in kadınları bayram namazına katılmaya teşvik ettiğine dair rivayetler de bulunmaktadır (tecrîd-i sarîh tercümesi, I, 98-99; II, 222-223, 311, 510-511, 891). bu hadislerden birinde hz. peygamber şöyle buyurmuştur: "henüz kocaya gitmemiş genç kızlar, perde arkasında yaşayan kadınlar (zevâtü hudûr) ve hayızlı kadınlar evlerinden çıksınlar; hayır ve müminlerin duasına (davet) şahit olsunlar. hayızlı kadınlar, namaz kılınan yerden uzak dursunlar" (tecrîd-i sarîh tercümesi, I, 234- 235).

farz namazların camide cemaatle kılınması daha faziletli olmakla birlikte, klasik dönemde fitne endişesiyle kadınların camiye gitmesine pek sıcak bakılmamıştır. ebû hanîfe serkeşlerin, kötü niyetli kimselerin uykuda olması sebebiyle güvenli vakit olduğu düşüncesiyle, yaşlı kadınların sabah, akşam ve yatısı namazlarında camiye gitmelerinde bir sakınca görmemiştir. **günümüzde ve ülkemizde sokaklar örtülü, örtüsüz kadınlarla dolup taşmaktadır. bu durumda örtülü kadınların camiye gelmeleri fitneye sebep gösterilemez. aksine cemaatle namaz, çocukların eğitiminden birinci derecede sorumlu olan annelerin ve anne adaylarının dinî bilgi ve şuurlarını takviye eder.**

kadınların cemaatle namazdaki saf düzeni ve erkeklerde aynı safta veya hizada olması, ilmiyelerde **"muhâzâtü'n-nisâ"** terimiyle ifade edilir. kadınların cemaate katılmaları durumunda saf düzenine riayet edilmesi gerektiği hususunda âlimlerin görüş birliği vardır. buna göre kadınların, safın en gerisinde, erkeklerin -varsa çocukların- arkasında namaza durmaları gerektiği söylenmiştir. özellikle hanefî bilginler, saf düzenine uyulmasını sağlamak ve uygunsuz durumların ortaya çıkmasını engellemek için, cemaatle kılınan namazda, kadının erkeğin hizasında durarak namaz kılması durumunda, erkeğin namazının sahih olmayacağını söylemişlerdir. daha açık söylemek gerekirse bir kadın erkek safları arasında namaz kılacak olsa kadının iki yanındaki birer erkeğin ve kadının tam arkasındaki bir erkeğin namazı bozulur, ötekilerin namazı bozulmaz. hanefîler'e göre bu durumda namazın bozulmasının nedeni, duruş düzeni (tertîbü'l-makam) farzının terkedilmiş olmasıdır. nitekim imama uyan kimse imamın önüne geçecek olursa, duruş düzenini ihlâl ettiği için namazı bozulur.

cenaze namazı, mutlak namaz olmadığı için cenaze namazında kadınların erkeklerle aynı hizada bulunması namaza zarar vermez. namazda kahkaha ile gülmek abdesti bozduğu halde, cenaze namazında gülmenin abdesti bozması, cenaze namazının bu özelliğiyle de bağlantılıdır. şâfiî ise kadının erkek hizasında namaza durmasının (muhâzât) erkeğin namazına zarar vermeyeceği görüşündedir. **çünkü bu konuda söylenebilecek en ileri nokta, kadınların aynı hizada bulunmaları durumunda, saf tutmanın gerçekleşmeyeceğidir. saf tutmanın, farz değil sünnet olduğu düşünlürse, bunun da fazla bir önemi olmadığı görülür.**

mezheplerin bu konudaki görüşleri ve gerekçeleri incelendiğinde kadınların erkeklerle aynı safta bulunup bulunmayacakları konusunun esas itiba- riyle dinî bir mesele olmayıp, **doğal ve örfî nedenlere dayandığı ve namazda huzurun sağlanmasının hedeflendiği görülmektedir.**

Cemaatle Namaz Kılmanın Âdâbı

- 1. hastalık.** cemaatle namaza katılmamayı mubah kılan mazeretlerin başında hastalık gelir. âlimler, cemaate katılmamayı mâzur gösteren hastalık için, teyemmümü mubah kılacak derecede olması şeklinde bir ölçü getirmişlerdir. hastalık için getirilen bu ölçü, cemaatin önemini göstermesi bakımından oldukça yerindedir. fakat bu ölçü, hastalığı sadece hasta olan kişi açısından, yani onun ayakta durmaya, yürümeye güç yetirip yetirememesi açısından değerlendirmektedir. hastalık için ölçü getirilirken başkalarına verilecek rahatsızlık ve hastalığın yayılma riski de dikkate alınmalıdır. meselâ nezle veya grip olan kişi, yukarıda getirilen ölçüye uymaz. bununla birlikte nezle, grip gibi hastalıklara yakalanmış kişilerin bu halde cemaate katılmaları mekruhtur.
- 2. korku.** mescide gittiği takdirde malına, canına veya namusuna bir zarar gelmesinden korkan kimse de cemaate gitmemelidir.
- 3. olumsuz hava şartları.** insanı meşakkate sokacak derecede yağmur, çamur, şiddetli soğuk, kar, ayaz, şiddetli sıcak, zifiri karanlık ve geceleyn şiddetli rüzgâr gibi hava şartları, vakit namazlarına olduğu gibi cuma nama- zına katılmamak için de bir mazerettir.
4. abdestin sıkışık durumda olması.
- 5. herkese veya toplum için yeterli olacak sayıda kimseye farz olan ilmi araştırma ve eğitim öğretimle meşguliyet de cemaate katılmamak için mazeret kabul edilmiştir.**
- 6. bedenî ârizalar.** gözlerin görmemesi, kötürümlük, düşkün ihtiyarlık gibi haller de cemaate gitmemeyi mubah kılar.

müezzin kamet getirmeye başladığı veya namaza durulduğu sırada camiye gelen kişi, vaktin sünneti de olsa hiçbir nâfile namaz kılma- dan hemen cemaate katılmalıdır. bunun istisnası sadece sabah namazının sünnetidir. imam selâm vermeden cemaate yetişebileceğini tahmin eden kişinin, sabah namazının sünnetini kılıp sonra imama uyması uygundur.

dört rek'atlı bir farz namazı tek başına kılmakta olan kimse, cemaatle namaz için kamet getirildiğinde henüz bir rek'atı tamamlamamışsa hemen namazını keserek cemaate katılmalıdır; **birinci rek'atın secdesini yapmışsa, bu takdirde ikinci rek'atı tamamladıktan sonra selâm vermek suretiyle namazını keserek cemaate katılır.**

İmametin Şartları ve İmâmete Ehliyet Sıralaması

fıkıh literatüründe imamlık (imâmet) terimi, hem devlet başkanlığını hem de namaz imamlığını ifade eder. bu iki farklı konumu ayırmak için, devlet başkanlığına büyük imâmet anlamında "imâmet-i kübrâ", namaz imamlığına da küçük imâmet anlamında "imâmet-i suğrâ" denilmiştir.

imamın **ergin (bâliğ), belli bir akli olgunluk düzeyine ulaşmış (âkil) ve tabii ki müslüman olması** şarttır. küfrü gerektirecek bir inancı bulunan, bid'at ve dalalet ehlinin arkasında namaz kılınmaz. imam olacak kişinin **erkek** olması şart görülmüştür. **kadın, erkeklere imam olamaz.** bununla birlikte kendi aralarında cemaatle namaz kılmak istediklerinde içlerinden biri imam olabilir.

imamlık yapabilmek için namaz sahih olacak kadar kur'an'ı ezbere okuyabilmek (**kıraat**) şart olduğu gibi **özürlü olan kimse, özürsüze imam olamayacağı** gibi, necâsetten tahâret şartını veya setr-i avret şartını yerine getirmemiş kimse, bu şartları yerine getirmiş olan kişiye imam olamaz.

cami dışında veya görevlisi olmayan bir mescidde namaz kılınacaksa bu takdirde imamlığa kimin geçeceğini belirlemek için bazı nitelikler aranabilir. bir evde cemaat yapılacaksa evin sahibi veya onun izin verdiği kişi imam olur. bunun dışında şöyle bir sıra takip edilebilir: **namaz hükümlerini en iyi bilip** kur'an'ı daha güzel okuyan, daha müttaki olan, yaşça büyük olan, ahlâkça daha üstün olan, **daha yakışıklı olan**, sesi daha güzel olan, elbisesi daha temiz olan, insanlar arasında itibarı daha fazla olan. cahil kişinin, gösterişçinin (mürâi) ve ilim sahibi bile olsa fâsık yani büyük günah işleyen veya küçük günaha ısrar eden kişinin imam olması mekruh görülmüştür.

daha üstün bir kimse bulunduğu takdirde gözü görmeyenin imâmeti de mekruhtur.

İmama Uymanın Geçerlilik Şartları

cemaatle namaz kılınırken imama uymaya **iktidâ**, imama uyan kimseye de **muktedî** denilir. bir kimsenin imama uymasının fıkhen geçerli (sahih) olabilmesi için bazı şartlar aranır.

1. muktedî namaza dururken hem namaz kılmaya hem de imama uymaya niyet etmelidir.
2. muktedî imamdan geride durup, hizasına veya önüne geçmemelidir.
3. kılınan namazın nevi itibariyle imam muktedîden aşağı olmamalıdır. nâfile kılan muktedî, farz kılmakta olan imama uyabildiği halde, farz namaz kılan muktedî, nâfile namaz kılan (müteneffil) imama uyamaz. hanefiler'e ve mâlikiler'e göre böyledir.
4. imam ve muktedî, aynı farzı kılıyor olmalıdır.
5. imam lâhik veya mesbûk olmamalıdır. yani bir kimse, imama öğle namazının son rek'atında uymuş olsa ve imam selâm verdikten sonra geri kalan üç rek'atı tamamlarken, bu durumdan habersiz birisi gelip kendi başına farz kıldığını zannederek ona uysa sahih olmaz.
6. imam ile muktedî arasında, kadın saffı bulunursa iktidâ sahih olmaz.
7. imam ile muktedî arasındaki mesafenin mâkul uzaklıkta olması gerekir. aralarında bir ırmak veya yol bulunması gibi, aşırı uzaklıkta iktidâ sahih olmaz.
8. imamın intikal tekbirlerini duymaya engel olacak bir perde, duvar bulunmamalıdır. aradaki duvar, hoparlör ve aradaki aktarıcılar sayesinde imamın intikallerinden haberdar olmayı engellemiyorsa bu takdirde iktidâ konusunda herhangi bir problem olmaz.
9. bir kimse başka mezhepten birine uyabilir. onun kendi mezhebindeki şartlara aykırı bir davranış içinde bulunup bulunmadığını araştırması gerekmez. olağan durum budur. fakat uyduğu kişide, kendi mezhebine göre abdesti bozan bir durumun ortaya çıktığını bilen kişinin o imama uyması sahih olmaz. mâlikî ve hanbelî mezheplerine göre imamın namazı -kendi mezhebine göre- sahih olursa başka mezhepten olan ve ona uyararak namaz kılan cemaatin de namazı -kendi mezheplerine uymasa bile- sahih olur.
10. mukim ile seferînin (yolcu) cemaatle namaz kılmaları câiz olup mukimin imam olması daha uygundur. yolcunun imam olması halinde, kendisinin seferî olduğunu söylemesi şart olmamakla birlikte, onların yanılmamaları için önceden duyurması iyi olur.

imama Uyanın Halleri

Namazı yalnız kılana **münferid**, imama uyararak kılana **muktedî** denilir. İmama uyan kişi (muktedî) için üç ayrı durum söz konusu olabilir. İmama uyan kişi ya "**müdrîk**" ya "**lâhik**" ya da "**mesbûk**"tur.

a) Müdrîk

b) Lâhik

c) Mesbûk

dindeki yeri ve hükmü

cuma, islâm dininde çok önemli kabul edilen haftalık toplu ibadet günüdür. çeşitli hadislerden anlaşıldığına göre cuma günü, daha önce yahudi ve hıristiyanlar için haftalık ibadet günü olarak belirlenmiş, fakat onlar bunu değiştirerek yahudiler cumartesiyi, hıristiyanlar pazarı haftalık toplantı ve ibadet günü kabul etmişler; son olarak cuma günü, müslümanlar için yeniden haftalık ibadet günü kılınmıştır.cuma namazı farz-ı ayındır. farz olduğu, kitap, sünnet ve icmâ ile sabittir. kur'ân-ı kerîm'in 62. sûresi, cuma namazından bahsettiği için Cuma sûresi olarak adlandırılmıştır. hadis kitaplarında gerek cuma namazının fazileti, gerekse kuvvetli bir farz olduğu ve bu namazı özürsüz olarak terketmenin büyük günah sayıldığı konusunda sahih hadisler bulunmaktadır. "allah, önemsemediği için üç cumayı terkeden kimsenin kalbini mühürler" (ebû dâvûd, "salât", 204) Hz. peygamber'in cuma namazını ilk defa hicret esnasında, medine yakınlarındaki rânûnâ vadisinde sâlim b. avf kabilesini ziyaretleri sırasında oradaki namazgâhta kırdırması olduğu bilginlerce kabul edilmektedir. cuma namazı, cuma günü öğle namazı vaktinde kılınan ve farzı iki rek'at olan bir namazdır. bu namazdan önce hatibin hutbe okuması namazın sıhhat (geçerlilik) şartlarından biridir. cuma namazı o günkü öğle namazının yerini tutar.

cuma namazının şartları

vücup şartları

vücûb şartları, cuma namazı kılmakla yükümlü olmanın şartlarıdır. **sıhhat şartları** ise kılınan namazın sahih yani geçerli olmasının şartlarıdır. sıhhat şartları yerine cuma namazının **edasının şartları** da denilir

1. erkek olmak: Hz. peygamber'in uygulamasına ve on dört asırlık geleneğin durumuna bakıldığında kadınların zaman zaman cuma namazına katıldıklarını, fakat Hz. peygamber'in kadınları cuma namazı kılmakla **yükümlü tutmadığını** çok açıkça ortaya koymaktadır. ayrıca Hz. peygamber'in cuma namazının **kadın, çocuk, hasta ve köle dışında**, cemaat içerisinde bulunan her müslümana farz olduğunu bildiren bir sözü de bulunmaktadır (Ebû dâvûd, 1, 280)

2. mazretsiz olmak: hastalık, yürümekten âciz durumda bulunan çok yaşlı kimseler, cuma namazı için camiye gittiği takdirde hastaya zarar geleceğinden korkan hasta bakıcı, mikrobik ve bulaşıcı hastalıklara yakalanmış kimseler, körlük ve kötürümlük, ayakları felç olmuş veya kesilmiş kimselerle yatalak hastalara, uygun olmayan hava ve yol şartları, cuma namazına gittiği takdirde malı, canı veya namusunun tehlikeye gireceğine dair endişeler taşıyan kimselere **cuma namazı farz değildir**.

3. hürriyet: köle ve esirler, fakihlerin büyük çoğunluğuna göre, cuma namazı ile yükümlü değildir. esasen bu şartın konulmasının altında, kölelik uygulamasının devam ettiği dönemlerde, kölenin efendisine karşı sorumluluklarını tam ve eksiksiz olarak yerine getirmesi düşüncesi yatar. Hz. peygamber, kölenin cuma namazı kılması gerektiğini söylerken, toplumda kölelerin statüsü konusundaki hâkim anlayışı dikkate almıştır. bu yönüyle düşünüldüğü zaman, hürriyet şartının hangi anlam üzerine getirildiği ve bu şartın hapis yattıkları için hürriyetleri kısıtlama altına alınmış olan kimselerle alâkası olmadığı anlaşılır. fiziki şartların ve imkanların müsait olması halinde tutuklu ve hükümlülerin cuma kılmaları gerekir.

4. ikamet fakihlerin büyük çoğunluğuna göre cuma namazının vâcip olması için, kişinin cuma namazı kılınan yerde ikamet ediyor olması/seferî olmaması gerekir.

sıhhat şartları

1. vakit (öğle namazı vakti)

2. cemaat: cuma namazı ancak cemaatle kılınan bir namaz olup münferiden, yani tek başına kılınamaz. cuma namazı kılabilmek için gerekli asgari sayının kaç olduğu hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. **imam ebû hanîfe ve imam muhammed'e** göre, cuma namazı için imamın dışında en az üç kişinin daha bulunması şarttır. **şâfîi ve hanbelîler'e** göre ise, bir yerde cuma namazı kılabilmek için akıllı (âkıl), bulûğa ermiş (ergen, bâliğ), hür, erkek, mukim ve oraya yerleşmiş olan en az kırk yükümlünün bulunması şarttır. **mâlikî** mezhebinde meşhur ve tercih edilen görüşe göre, cuma namazı için cemaatin imamdan başka en az on iki kişi olması şarttır.

3. şehir: islâm bilginleri cuma namazı kılınacak yerin şehir veya şehir hükmünde bir yerleşim birimi olmasını şart koşmuşlardır. fakat gerek bu şartın ayrıntıları konusunda gerekse bir yerleşim biriminde birden fazla yerde cuma namazı kılınıp kılınmayacağı hususunda görüş ayrılıkları vardır. **hanefîler'e** göre, cuma namazı kılınacak yerleşim biriminin şehir veya şehir hükmünde bir yer olması ya da böyle bir yerin civarında bulunması gerekir. hanefî mezhebinde fetvaya esas olan (müftâ bih) görüşe göre bu kriter "en büyük camisi orada cuma namazı ile yükümlü bulunanları alamayacak kadar nüfusa sahip olma" şeklinde belirlenmiştir. mâlikîler'e şâfîiler'e hanbelîler'e göre cuma namazı kılınacak yerin, insanların devamlı oturdukları şehir, köy vb. bir yerleşim birimi veya buraların civarında bir yer olması gerekir. bu bakımdan çadır vb. barınaklardan oluşan ve geçici olarak oturan yerlerde cuma namazı kılınamaz. **kaynaklarda geçen bu şehir ifadesinin günümüzde, büyük veya küçük yerleşim birimi olarak anlaşılması gerektiği, bu bakımdan farzı eda edecek sayıda cemaatin yerleşik bulunduğu köy, belde gibi tüm birimlerde cuma namazının kılınabileceği bilginlerce kabul edilmektedir.**

4. cami: bir yerleşim biriminde birden fazla yerde cuma namazı kılınıp kılınmayacağı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. bütün mezhepler bir şehirde kılınan cuma namazının mümkün olduğunca bir tek camide kılınması gerektiği üzerinde durmuşlardır. **hanefî mezhebinde** fetvaya esas olan ve kuvvetli bulunan görüş, bir şehirde birden fazla cami bulunması halinde bütün camilerde cuma namazı kılınmasına cevaz veren görüştür; ki bu zaten, ebû hanîfe'den nakledilen iki görüşten biri ve aynı zamanda imam muhammed'in görüşüdür. **cumhura göre**, bir şehirde birden fazla cami bulunsun bile, birden fazla yerde kılmayı zorunlu kılan sebepler olmadıkça [şehrin çok büyük olması sebebiyle, cuma namazı için herkesin bir yere toplanmasının çok zor olması veya güvenlik, sağlık vb. konularda ciddi endişeler bulunması] sadece bir camide cuma namazı kılınır; böyle bir sebep yokken, birden fazla camide cuma namazı kılınsa, sadece namaza ilk başlayanların cuma namazları sahih olur, diğerlerinin sahih olmaz. bu durumda diğerlerinin sonradan öğle namazı kılmaları gerekir.

5. izin: cuma namazı, hulefâ-yi râşidîn döneminden hemen sonra siyasî bir içerik kazanmaya başlamıştır. bazı yörelerde ve dönemlerde, hutbelerde ali'ye, bazı dönemlerde veya yerlerde de muâviye'ye lânet okunduğu görülmüş; hutbe bir anlamda, siyasî kanaatin ve hangi tarafta olduğunun göstergesi haline gelmiştir. ileriki zamanlarda ise hutbenin biri adına okunması, onun isyan bayrağını çektiği ve siyasî bağımsızlığını ilân ettiği anlamına gelmeye başlamış, dolayısıyla hutbe ve cuma namazı âdeta siyasî bir sembol olmuştur. abbâsîler'den itibaren resmî veya yarı resmî mezhep durumunda olan hanefî mezhebinin âlimleri ister istemez bu siyasî konjonktürden etkilenmişler ve cuma namazı için daha önce bulunmayan birtakım şartlar ileri sürmek durumunda kalmışlardır. hanefîler, cuma namazını devlet başkanı veya temsilcisinin ya da bunlar tarafından yetkili kılınan bir kişinin kırdırması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. hanefîler'in dışındaki diğer mezhepler cuma namazının geçerliliği için bu şartı aramazlar.

6. hutbe

CUMA NAMAZI

cuma namazının kılınışı

cuma günü öğle vaktinde ezan okunur (dış ezan). camiye girince vakit uygunsa iki rek'at tahiyetü'l-mescid, ardından dört rek'at sünnet kılınır. bu, cumanın ilk sünnetidir. hatip minbere çıkmadığı sürece bu namazlar kılınabilir. ama hatip minbere çıkmış ise, onu dinlemek daha uygundur. sonra cami içinde bir ezan daha okunur (iç ezan), arkasından minberde imam, cemaate hutbe okur. bu hutbeden sonra kamet getirilerek cuma namazının iki rek'at farzı cemaat halinde kılınır ve imam açıktan okur. bundan sonra dört rek'at sünnet kılınır. bu dört rek'at, cumanın son sünnetidir.

zuhr-i ahîr namazı, son öğle namazı demektir. cuma namazı, öğle namazının vaktinde kılınıp, onun yerini tuttuğuna göre, ayrıca bir "son öğle namazı" kılmanın anlamı nedir? [kitabta bakınız!]

cuma vakti ve cuma namazıyla ilgili bazı meseleler

1. hanefî mezhebine göre cuma namazına imam selâm vermeden önce yetişen kimse cuma namazına yetişmiş olur. bu kişi imamın selâm vermesinden sonra namazını kendisi tamamlar. muhammed, mâlik ve şâfiî'ye göre ise, cumaya yetişmiş sayılabilmek için en az bir rek'atı imamlarla birlikte kılmak gerekir.

2. cuma namazını kılmakla yükümlü olmayan yolcunun ve mazeret sahibi kimselerin, cuma günü cuma namazı kılınan bir yerde öğle namazını cemaatle kılmaları mekruhtur. cuma namazını kaçırın kimseler de öğle namazını ezansız, kametsiz ve cemaatsiz kılarlar. cuma ile mükellef olanların, cuma kılınan bir beldede cuma kılmayıp, cumadan önce veya cuma namazı esnasında öğle namazını kılmaları haramdır.

3. Cuma namazı ile yükümlü kişilerin cuma günü zeval vaktinden sonra hatibin minberde olduğu sırada alışveriş yapmaları Hanefîler'e göre tahrîmen mekruh olmakla birlikte yapılan alışveriş geçerlidir. Diğer mezheplere göre bu vakitte alışveriş yapmak haramdır ve bu esnada yapılan akdin geçerli olmayacağı kanaati hâkimdir

sıhhat şartları [HUTBE]

cuma namazının sıhhat şartlarından birisinin de hutbe olduğu hususunda fakihler görüş birliği içindedirler. ancak cuma namazının sıhhat şartlarından olan hutbenin rükünleri ve geçerlilik şartları konusunda mezhepler arasında görüş farklılıkları vardır.

HUTBENİN RÜKÜNLERİ

ebû hanîfe'ye göre hutbenin rükünü yani temel unsuru allah'ı zikretmekten ibaret olduğu için, hutbe niyetiyle "elhamdülillah" veya "sübhânullâh" veya "lâ ilâhe illallah" demek suretiyle hutbe yerine getirilmiş olur.

imam mâlik'e göre hutbenin rükünü, müminlere hitaben müjdeli veya sakındırıcı ifade taşımasıdır.

imam şâfiî'ye göre ise hutbenin beş rükünü vardır. bu rükünler şunlardır:

1. her iki hutbede (hutbenin her iki bölümünde) allah'a hamdetmek.
2. her iki hutbede peygamberimiz'e salavat getirmek.
3. her iki hutbede takvâyî tavsiye etmek.
4. hutbelerden birinde bir âyet okumak (âyetin birinci hutbede okunması efdaldır).
5. ikinci hutbede müminlere dua etmek.

hanbelîler'e göre ise hutbenin rükünleri, sonuncu hariç, şâfiîler'deki ile aynıdır.

HUTBENİN ŞARTLARI

hanefîler'e göre

1. vakit içinde okunması.
2. namazdan önce olması.
3. hutbe niyetiyle okunması.
4. cemaatin huzurunda irad edilmesi.
5. hutbe ile namaz arasında yemek ve içmemek

mâlikîler'e göre

1. hatibin ayakta olması.
2. her iki hutbenin de öğle vakti girdikten sonra irad edilmesi.
3. her iki hutbenin de hutbe olarak nitelendirilebilecek içerikte olması.
4. mescidin içinde irad edilmesi.
5. namazdan önce olması.
6. en az on iki kişilik bir cemaatin huzurunda olması.
7. açıktan okunması.

8. arapça olması.

9. hutbelerin arasına ve hutbe ile namaz arasına başka bir meşguliyetin sokulmaması.

şâfiîler'e göre

1. hutbenin beş rükününden her birinin arapça olması.
2. öğle vakti içinde olması.
3. hatibin, gücü yetiyorsa hutbeleri ayakta okuması.
4. bir mazereti yoksa iki hutbe arasında oturması.
5. iki hutbenin rükünlerini en az kırk kişinin dinlemesi.
6. hutbenin namazdan önce okunması
7. hatibin hadesten ve necâsetten temiz olması.
8. hatibin setr-i avrete riayet etmesi.
9. hatibin erkek olması.
10. hatibin kırk kişinin duyabileceği şekilde sesini yükseltmesi.
11. hatibin imamlığının sahîh olması.
12. hatibin namazın farz ve sünnetlerini birbirinden ayıracak kadar bilgi sahibi olması

HUTBENİN SÜNNETLERİ

1. hatibin, hutbe için minbere kimseye eziyet etmeden çıkabilmesi için minbere yakın bir yerde bulunması,
2. hatibin minbere çıktıktan sonra cemaate dönük olarak oturması
3. ezanın, hatibin huzurunda okunması.
4. hatibin ezandan sonra kalkıp, her iki hutbeyi ayakta okuması.
5. hutbe okurken hatibin yüzünün cemaate dönük olması.
6. hutbeye **gizlice eûzü** çektikten sonra sesli olarak allah'a hamd ü sena ile başlaması.
7. kelime-i şehâdet okuması ve Hz. peygamber'e salavat getirmesi.
8. müslümanlara nasihatte bulunması.
9. eûzü ile kur'an'dan bir âyet okuması.
10. hutbeyi iki bölüm halinde yapması
11. ikinci hutbeye de birincide olduğu gibi hamdele ve salvele ile başlaması.
12. ikinci hutbede müminlerin affı ve mağfireti ve zaferi için dua etmesi.
13. ikinci hutbeyi birinciye göre daha alçak sesle okuması.
14. hutbeyi kısa tutması.
15. hutbeyi cemaatin iştebileceği bir sesle okuması.
16. abdestli olması ve avret yerleri örtülü bulunması.
17. hutbeden sonra namaz için kamet getirilmesi.
18. cuma namazını hutbe okuyan kişinin kıldırması.